

обезанности. То бива лошо дѣло, ако ся предприеме по еуетность или по друго нѣкое побужденіе, несъгласно съ закона Божій

И цѣль-та така може да увеличава добринѣ-тъ или лошавинѣ-тъ на дѣйствието, (да бжде) по себѣ си добро или лошаво напр. похвално е дѣло-то да се пости за убузданіе няшѣ-тъ чувстенность, нѣ да ся пости и за убузданіето чувстенность-тъ и за придобиваніе чрѣзъ него срѣдства да ся даде и милостина, то безсжмненіе дѣйствието е още по-похвално. Дѣйствието само по себѣ добро, нѣ по намереніето на дѣлателя може да стане лошо, ако намѣреніето му дѣйствително е лошо, и е причина или начало на това дѣйствието. Напр. ходеніето въ црковѣ е добро дѣло; нѣ това ходеніе въ црковѣ ако бы да е за видваніе и разговораніе въ неѣж съ знакомы-тъ — то е грѣхъ.

Макаръ дѣйствието само по себѣ добро, а става лоше по намереніето; нѣ лоше-то дѣйствието никога не може да стане добро и извицително спорѣдъ чистотѣ-тъ и намереніето. Ные, както учи Св. Ап. Павелъ, не смы дѣлжни да правимъ зло, та да излѣзе отъ него добро; *не сотворимъ злая, да придумъ благая* (Рим. 3. 8).

И така дѣйствието нравственно добро може да бжде само тогава, когато то е такво по предмѣта си, по обстоятелства-та, къмъ кое-то ся тѣй отнасятъ и по намѣреніето на дѣлателя.

§ 44. Различіе-то между вънтрешны-тъ и външны дѣйствія въ нравственното отношение.

Добрината или лошавината на външно-то дѣйствието въ нравственното отношение завыен отъ силѣ-тъ на добро-то или лоше-то вънтрѣшно расположеніе, съ което то е извършено. Външно-то дѣйствието е искаваніе дѣйствието на волѣ-тъ. Спорѣдъ това добрина-та или лошавината на външно-то дѣйствието ся заключава въ волѣ-тъ на чловѣка. Слѣдователно това ся относи къмъ външно-то дѣйствието, разглѣдано въ само-себѣ; нѣ ако го разглѣдамы относително до способа, съ какъвъ-то то ся приводи въ испълненіе, и слѣдствія-та отъ него за ближны-тъ, то придобива по-голѣмъ степенъ на лошавинѣ-тъ или добринѣ-тъ. Добрината или лошавината на дѣйствието находи ся въ сѣразмѣрность-тъ съ врѣмя-то, кое-то е употрѣбено въ извършваніето му, съ по-голѣмы или малкы усилія, кои-то то е изискувало, и съ послѣдствія-та за добро или за зло, за назыданіе или за съблазнь на вѣрующы-тъ. Спорѣдъ това тоя, кой-то направи грѣхъ въикашно по-голѣмъ престѣпникъ е отъ тогова, кой-то само жае да изврши грѣхъ.

§ 45. Понятіе-то за вмѣненіето.

Нравственното вмѣненіе нарича ся това сжженіе, съ кое-то нѣкой ся признава виноватъ на извѣстны дѣйствія и на происходящы-тъ отъ тѣхъ слѣдствія.

Това сжженіе произходи а) въ свѣсь-тъ, кога-то чловѣкъ дѣйствія-та си сжди по Заповѣди-тъ Божія и самъ за себе си става съдія или, както при тайнство-то покаяніето поставя другыго сжди на свѣсь-тъ си; б) това сжженіе ся произноси отъ законѣ